

Pomyslná procházka noční Prahou

Vlávka zpívá tmou staletou melodií
a objímá chladně mostů pilíře.
Tam dole u Kampy poznávám rytíře,
za zády tramvaje, jež hrozně vyjí.

Jindřich K r a u s

Napsáno 19.8.1944 v koncentrac. táboře.

Polsko. Redakce měsíčníku "Res publica" upozorňuje, že předplatné na rok tohoto nového časopisu, jehož první číslo se ukáže v červnu t.r. je celkem 3.000 zlotých /zahrnuje 12 čísel/. Šéfredaktor časopisu je Marcin Król. Bude mít 160 stran s nákladem 25.000 výtisků. Časopis bude vydávat společnost s omezenou odpovědností pod identickým názvem "Res Publica", čili je to časopis soukromý. Za prvé nebudeme nikým dotováni. Musíme se samofinancovat a pro to bude časopis drahý. Dále, nemáme "asistenci" vlády, které podléháme pouze v rozsahu daným právem - zákonem t.j. přes zákon o cenzuře. Tygodnik Powszechny

SSSR. Z projevu Michaila Gorbačova na aktivu v Rize:...zá-li se přestavba opravdu pohnout z místa a nemá-li se změnit v kampaň, která za rok či za dva a možná ještě dříve ustane, je třeba učinit to hlavní - zapojit do přestavby lid, který je jejím hlavním faktorem. Nebo to, snad lépe, vědí kontrolóři? To je přece reseriozní. Všechno ví lid. To znamená, že včas může vidět všechno co brání přestavbě, co ohrožuje naši novou politiku, strategii obnovy naší společnosti. A může se včas vypořádat s jakýmkoliv negativními jevy v jejich zárodku. To opět znamená, že musí všechno vědět, vidět a musí se podílet na společenském procesu. Jak toho dosáhnout? Není jiný způsob než otevřít všechny dveře pro rozsáhlou demokratizaci všech oblastí života sovětské společnosti...Je pravda, že znovu byla kladena stále stejná otázka: nezastaví se všechno?...To znamená, že lidé přece jenom mají obavy. Stranický aktiv by na to měl myslet. Proč se projevu obavy, je-li to politika, kterou lid přijal a která má širokou podporu lidí?...Rekl bych, že nyní je velmi důležité, aby se nevytvořila propast, mezi tím co jsme vyhlásili, mezi naší politikou a praktickými činy. Právě tento problém - jednotu slov a činů - musíme mít neustále na zřeteli, tím spíše, že lidé mají v této věci už mnoho trpkých zkušeností. Jinak se psalo a mluvilo a jinak to vypadalo v životě...Jestliže někdo předpokládal a předpokládá, že se to omezí jen na výzvu, tak teď volednovém zasedání je už nylsím jasné, že je to reálný proces, který se bude v naší zemi rozvíjet. A ten, kdo to ještě nepochopil, by se mohl ocitnout v těžkém postavení. Chci vám říci, že dokonce ani zdaleka ne všechny naše nejlepší kádry pochopily, že v jejich práci nastalo nové období...Zástupci světů přijedou na setkání spracujícími a vyzývají je: "Ptejte se, předkládejte náměty." Ale tyto náměty se ani v byru ani ve výkonném výboru neprojednávají. Cožpak je to nějaká demokracie? Tím lidí jenom podvádíme...Rudé právo 21.2.87.

SSSR. Z projevu M.Gorbačova na XVIII. sjezdu sovětských odborů: Všichni samozřejmě chceme, aby změny k lepšímu nastaly co nejdříve. Všechny cíle vytyčené stranou a silící změny v ekonomice, sociální a politické změny vedly k tomu, co můžeme označit za "revoluci očekávání". Mnozí jsou netrpěliví a chtějí by rychlý sociální i hmotný efekt...Budou upřímný, soudružky a soudruzi. Dosáhnout urychlení a zvýšit kvalitu celého našeho života může ne jediné efektivní a vysoce produktivní práci. Žádné mechanismy rozdělování a přerozdělování samy o sobě nic nedokáží...Dnes chceme od základu změnit situaci ve společnosti, neboť nás nemůže uspokojovat to, jak jsme žili a pracovali dříve. Nic však nedokážeme, jestliže se definitivně nevypořádáme se setrvačností a brzděním, které jsou nebezpečné tím, že mohou naši zemi znovu zatáhnout do stagnace a zimního spánku, vyvolávajícího zkoznatělost společnosti a sociální korozi...Řeknu rovnou, že ten, kdo pochybuje o účelnosti další demokratizace, patrně trpí jedním vážným nedostatkem, který má výrazný politický význam a smysl - nevěří v náš lid. Demokracie by podle něho náš lid zneužil k tomu, aby vnesl do společnosti chaos, narušil kázeň a pevnost zřízení...Otázka tedy dnes zní - buď demokratizace, nebo společenská netečnost a konservatismus. Třetí možnost není...Rudé právo 26.2.87.

Polsko. Kisiel: Rolník v Polsku ví, že jakž bude víc pracovat tak více vydělá, ví rovněž co má být předmětem té jeho eventuelně větší práce. Rolník je u nás jediný, jak to podal Engels "svobodný producent". Svobodný to on se rozřejmě zas tak až není, neboť ho omezuje z města dodaná síť irracionálních pro něj mnohdy nařízení, mechanika cen odprodeje, nedostatečnost různých pří dělů, závisejících na tajemství "plánované" produkce, nepředvídaná změna cen materiálů a potřeb aj. Tak či tak je přesto u nás rolník tak nejbliže normál sti: ví nad čím a pro co pracuje, ví komu to slouží, ví kolik může vydělat. Šťastlivec - i když velmi zničený...Kdo ještě zkouší žít, čili pracovat /neb práce je jistota žití/ normálně? Možná "soukromník" pošpiněný propagandou, s mbol pro některé naivní požírače tisku všeho zla, nespravedlnosti, nerovnosti a cdcizení. Zkoušš žít normálně a těší se svou prací, leč dříve či později v třízlivý ho změna "politiky vůči soukromému sektoru", likvidace "zeleného sv tla", nová houštinakontrolně-daňová, konečně setkání s panem prokurátorem, k erý je velmi horlivý, vždyť přece taky musí dělat kariéru. A pouze kariéru úř ednická zabezpečuje v Polsku stabilizaci životní situace i oficiálního uznání: i když by úředníci pracovali nad prací a to pilně, která později bude označen za chybnou a škodlivou, nikdo jim to nikdy vyčítat nebude. Dělalí přece co jí bylo nařízeno, a že potom bylo nařízeno něco jiného, to přece není jejich vir ...Někteří si kdysi vysleli, že podle známé teorie z poloviny XIX.století, kč produkce bude zespolečenštěna, tehdy nastoupí situace jasná a spravedlivá: ka ždému podle jeho zásluh, každému podle práce. Mezitím, ale nic z toho nevyšlo a to i v reprezentativním velkém městském průmyslu. Nezespolečenštěný rolník má ovšem hospodářskou situaci na naše podmínky dost jasnou. Za to člověk měst ský či dělník, či mistr, technik, inženýr či ředitel, nepřilíš ví o ekonomick celkové situaci své produkce, práce a platu. Sledoval jsem v televizi velmi udivené a poctivě zaschočené výrazy pracovníků gdaňských loděnic, kteří opusti li svou mohaletou práci a přešli do soukromých podniků, neboť i tam, lépe pl tí. Udivené byly rovněž tváře sledujících novinářů, stejně bezradně udivené jako tváře dělníků, neboť ani jedni ani druhí nebyli připraveni na to, že v oblasti práce a mzdy se může povést něco ~~xxx~~ logického. To je tak částčka volného trhu jež je u nás, povelena soukromým firmám jež je tak udivila. A pře ce vynález tržní konkurence byl objeven ve světě velmi dávno - pouze u nás se na to zapomělo. Mezitím v našem světě, po zkušenostech mnoha utopii a fantazií se ta záležitost vrací, ukázala se to nevyvratitelným jako zákony fyziky či chemie. Zásada, že produkci je povinen řídit ten zajímavější se o trh a zisk producent - majitel či manažerská rada společnosti a ne stát svými úředníky, triumfuje dnes v hospodářsky nejpřitažlivějších zemích...Městský Polák ví, že vyrábět může rolník, stát a soukromníci - on ne. On chce jen penzi, aby byla vysoká. Od čeho její výška záleží, to rovněž neví a ani vědět nechce - vždyť proč se zabývat věcmi tajemnými. Na př. export je nám nadmíru potřebný, ale pč podniky volí raději prodávat doma za zlotovki na vnitřním trhu než exportovat za devizy, neboť při exportu dostávají také zlotovki a ještě k tomu méně, vždyť devizové odpisy zase nabraly výšku. Kdo je tomu vinen, kdo ustálil takové ceny podmínky, odpisy? Samozřejmě NIKDO. Keeristuje způsob dčvěčt se, kdo ustálil situaci kdy jiní lidé produkují, jiní řídí a ještě jiní exportují. Výsledkem neosobní práce se zabývají neosobní úředníci; lidé bezprostředně tou prací se nezabývající, ale závisšající na svých měsíčních platech. Mezitím v té divné si tuaci veškerá vlastnost se rozplyne. Co hořší rozplyne se i zisk, a co nehořší - rozplyne se všechna odpovědnost. Na vině byly špatné předpisy - to se tvr dí jako fakt. Ale kdo je vydal? Neví se - již ho není, možná, že ani nikdy ne existoval, není dokumentace. Rozhodnuto "kolektivně" čili neosobně...Mluví ov šem všichni jenž ne ti nejvíce zainteresovaní. Slova jsou to ozdobné, "servi rované" tiskem mají zastoupit veškerou konkrétnost i ten nejvíce zřejmý. Např. "Życie Warszawy" má ohromnou radost, že v moskevské Pravdě se publikovaly Le ninovy dopisy na témat NEPU. Ty dopisy podle nepřekonatelného "Życia" jsou o tom "jak zevadět nový styl, formy i metody práce aparátu vedení a řízení v ob dobí NEPU". "Życie" tu usiluje zaměnit jistý obsah věci nic neřikajícími fráze mi, ukrývající fakt, že "NEP" spočíval na vytvoření individuálních podniků, na zájmu o soukromé investice a na samostatném obohacování se, jež bylo posuzová no jako pobídka a motor autentického života společnosti...Bojí se ti lidé jako svěcené vody takových přízenních slov jako "producent", "majitel", "kapital", "individuální výrobce", "zisk", "iniciativa", "samostatnost", "trh" atd. a nás čtenáře, dále posuzují jakobychem byli dětmi...Tygodnik Powszechny 12/87.